

การวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำรายงานการประเมินตนเองระดับหลักสูตร
ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

PROBLEMS AND THREATS ANALYSIS IN THE PREPARATION OF SELF-ASSESSMENT
REPORT IN CURRICULUM OF THE FACULTY OF EDUCATION, KHON KAEN UNIVERSITY

นวรรตน์ เงาะสนาม¹ และอรกัญญา เบ้าจรรยา²
Nawarat Ngosanam¹ and Ongunya baochanya²

¹ นักวิเคราะห์นโยบายและแผน ปฏิบัติการ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

² นักวิเคราะห์นโยบายและแผน ชำนาญการพิเศษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำรายงานการประเมินตนเอง (SAR) ระดับหลักสูตร ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประธาน คณะกรรมการบริหารหลักสูตร และผู้รับผิดชอบตัวชี้วัด/อาจารย์ประจำหลักสูตร ศึกษา ศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จำนวน 75 คน ด้วยการใช้ทั้งแบบสอบถาม และการสนทนากลุ่ม การประมวลผลข้อมูล ด้วยโปรแกรม SPSS โดยทำการวิเคราะห์หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้เทคนิค การวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อประมวลผลจากการสนทนากลุ่ม

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นอาจารย์ประจำหลักสูตร จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 64.7 และมีประสบการณ์ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ระหว่าง 1-5 ปี จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 41.2 ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างในเรื่องของปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำรายงาน การประเมินตนเอง SAR โดยภาพรวม ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.52 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.93 โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าประเด็นที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำรายงานการประเมิน ตนเอง SAR ที่สำคัญที่สุด 5 อันดับแรก คือ 1) ไม่สามารถบริหารเวลาสำหรับการจัดทำ SAR 2) ความเหมาะสม ของการปรับ/การเปลี่ยนแปลงตัวบ่งชี้ 3) บุคลากรสนับสนุนการจัดทำ SAR มีไม่เพียงพอ 4) ความเหมาะสม ของระยะเวลาในการจัดทำ SAR 5) การได้รับความร่วมมือที่ดีจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ในขณะที่การสนทนากลุ่ม พบว่า 1) การไม่มีส่วนร่วมของบุคลากรภายในหลักสูตร ทำให้ขาดขวัญ/กำลังใจ ไม่มีความภาคภูมิใจในงานที่ ทำ ไม่เข้าใจและไม่เต็มใจทำ 2) ขาดกระบวนการทำงานเป็นทีมที่มุ่งไปในทิศทางเดียวกัน 3) ขาดความรู้ความ เข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญด้านการประกันคุณภาพการศึกษา 4) ขาดความสอดคล้องสัมพันธ์กันของ กระบวนการต่างๆ ที่เกื้อหนุนไปสู่เป้าหมายเดียวกัน 5) ขาดกระบวนการทบทวนบทเรียนในอดีต ไม่มีการ เรียนรู้ ปรับปรุง และพัฒนาอย่างต่อเนื่องทำให้เกิดความผิดพลาด/เกิดปัญหาซ้ำเดิม 6) การปรับเปลี่ยนเกณฑ์ ที่ใช้ในการประเมินบ่อยครั้ง จนทำให้เป็นอุปสรรคต่อการเตรียมการและการปรับเปลี่ยนวิธีการจัดหาข้อมูลให้ ทันตามกำหนด 7) ตัวชี้วัดที่มีผู้รับผิดชอบมากกว่า 1 คน ส่วนใหญ่มีปัญหาด้านการประสานงานทำให้ได้ข้อมูล หรือหลักฐานไม่ครบถ้วน 8) ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศไม่สามารถรองรับการจัดทำ SAR ที่มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหา ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญอย่างมากต่อการจัดทำรายงานการประเมิน ตนเอง SAR ระดับหลักสูตร ให้ประสบผลสำเร็จตามแนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับ

¹ Corresponding author: nirach@kku.ac.th

หลักสูตร ผู้บริหารควรสร้างขวัญและกำลังใจ ให้มีความภาคภูมิใจในงานที่ทำ และสร้างความตระหนักถึงความสำคัญด้านการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อมุ่งไปในทิศทางเดียวกัน

คำสำคัญ: ปัญหาและอุปสรรค การจัดทำรายงานการประเมินตนเอง ระดับหลักสูตร ความคิดเห็น

ABSTRACT

The objective of this research was to analyze the problem and obstacle in establishing the self-assessment report (SAR) in curriculum level of the Faculty of Education, Khon Kaen University. Data were collected from the president of Executive Committee, and those who were responsible for indicator/program instructors, of the Faculty of Education, Khon Kaen University, total of 75 persons. The research instruments were: 1) the Questionnaire, and 2) the Focus Group Discussion. Data were analyzed by using the Computer Program SPSS by calculating the Percentage, Mean, and Standard Deviation. The content analysis was administered for collecting the findings from focus group discussion.

The research findings found that:

Most of the respondents were 22 program instructors or 64.7%. For 14 persons or 41.2% of them, had experience in Educational Quality Assurance between 5-10 years. The samples' satisfaction on the problem and obstacle in establishing the self-assessment report (SAR), in overall, was in "High" opinion level. (The Mean was = 3.52, Standard Deviation was = 0.93) Most of the samples viewed that the first 5 orders of major problems and obstacle were: 1) they were not able to organize their time for establishment, 2) the propriety of adjustment/changing the indicator, 3) the insufficient number of supportive staffs for establishing the self-assessment report (SAR), 4) the appropriateness of duration for establishing the self-assessment report (SAR), and 5) the stakeholders' good collaboration. During the focus group discussion, found that: 1) the lack of participation from the program staffs, caused the lack of morale as well as the proud of work performance and no understanding as well as willingness to work, 2) the lack of team work process focusing on the same direction, 3) the lack of knowledge and comprehension as well as the awareness of significance in educational quality assurance, 4) the lack of congruence as well as association among various processes facilitating the same goal, 5) the lack of revision in the former lessons, there were no continuous learning, improvement, and development. As a result, there were repetitive errors/problems, 6) the frequent changes in evaluative criterion until there was an obstacle for preparation as well as modification of techniques in searching for data on time, 7) the indicators taken care by more than one person always led to the problems in cooperation. Consequently, there were incomplete data or evidence, and 8) the information communication and technology system couldn't serve the efficient SAR management.

The recommendations for solving these problems, the administrators played very important role in establishing the SAR in program level to be accomplished based on guidelines of internal quality assurance in program level. Therefore, the administrators should provide

morale and proudness in one's work. In addition, they should enhance one's awareness of significance in educational quality assurance in order to be in the same direction.

KEYWORDS: Problem and obstacle, Establishment of the self-assessment report (SAR), Curriculum level, opinion

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การประกันคุณภาพการศึกษาตามเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมายถึง การพัฒนาคุณภาพของการบริหารจัดการและดำเนินกิจกรรมตามภารกิจของสถานศึกษาทุกระดับ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องและสร้างความมั่นใจให้ผู้รับบริการทางการศึกษา สถานศึกษาทุกแห่งจะต้องจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพ การศึกษาโดยถือเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มีการจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานการประเมินคุณภาพภายในเสนอต่อสภาสถาบัน หน่วยงานต้นสังกัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณาและเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษาได้มีการปรับปรุงมาอย่างต่อเนื่องตามระบบการพัฒนาของสถาบันการศึกษา ตามความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี สภาพสังคม เศรษฐกิจ ความรู้และทักษะในอนาคตที่ตลาดแรงงานต้องการ และพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน

กรอบแนวทางการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสี่ (พ.ศ. 2559 - 2563) (คณะกรรมการบริหาร สมศ. มีมติเห็นชอบในการประชุมครั้งที่ 10/2560 เมื่อวันที่ 12 กันยายน 2560) ได้แบ่งการประเมินออกเป็น 4 ระดับ คือ ระดับการศึกษาปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับอาชีวศึกษา และระดับอุดมศึกษา การประเมินคุณภาพภายนอกจะเป็นการประเมินเชิงคุณภาพเน้นข้อมูลเชิงประจักษ์ (Evidence Based) ที่สะท้อนผลลัพธ์การดำเนินงาน โดยใช้การตัดสินใจของผู้เชี่ยวชาญ (Expert Judgment) และการตรวจทานผลการประเมินโดยคณะกรรมการประเมินในระดับเดียวกัน (Peer Review) ให้ครอบคลุมองค์ประกอบทั้งระบบแบบองค์รวม (Holistic Approach) โดยมีองค์ประกอบของวิธีการประเมินคุณภาพภายนอก ดังนี้ 1) การศึกษาข้อมูลด้านบริบทพื้นฐานของสถานศึกษา (Organization Context) 2) การศึกษารายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา (Self-Assessment Report: SAR) 3) การลงพื้นที่ตรวจเยี่ยม (Site Visit) (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), 2560)

การประกันคุณภาพการศึกษาภายในรอบใหม่ (พ.ศ. 2557 - 2561) ในปีพ.ศ. 2557 สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาโดยคณะกรรมการประกันคุณภาพภายในระดับอุดมศึกษา ได้ตระหนักถึงความสำคัญของหน่วยย่อยของการอุดมศึกษาที่ทำหน้าที่ผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพ จึงได้กำหนดกรอบแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษา โดยให้พิจารณาเพิ่มเติมในสาระที่เกี่ยวข้องในรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปีฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551 - 2565) แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559) มาตรฐานการอุดมศึกษา มาตรฐานสถาบัน อุดมศึกษา เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2548 รวมทั้งกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 ทั้งนี้ ได้กำหนดให้มีการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน 3 ระดับ คือ ระดับหลักสูตร ระดับคณะ และระดับสถาบัน โดยมีองค์ประกอบของการประกันคุณภาพการศึกษาภายในตามพันธกิจ 4 ด้านของสถาบันอุดมศึกษา และเพิ่มเติมด้านอื่นๆ ที่จำเป็น สำหรับการพัฒนาตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประกันคุณภาพการศึกษาภายในทั้งระดับหลักสูตร คณะ และสถาบัน ดำเนินการไปพร้อมกัน หากเป็นตัวบ่งชี้ที่เน้นกระบวนการจะต้องมีการประเมินผลลัพธ์ภายใต้การดำเนินการตามตัวบ่งชี้กระบวนการดังกล่าวด้วย (Process

performance) ซึ่งได้กำหนดหลักการพัฒนาไว้ในคู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2557 สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา (2558) กำหนดการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การกำกับมาตรฐาน องค์ประกอบที่ 2 บัณฑิต องค์ประกอบที่ 3 นักศึกษา องค์ประกอบที่ 4 อาจารย์องค์ประกอบที่ 5 หลักสูตร การเรียนการสอน การประเมิน ผู้เรียน และองค์ประกอบที่ 6 สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ ตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประกันคุณภาพ การศึกษาภายในระดับหลักสูตรครอบคลุมเรื่องการสอนเสริม พัฒนานักศึกษา การวางระบบ กระบวนการจัดการเรียนการสอน จำนวนอาจารย์ต่อนักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา (โดยเฉพาะ การควมวิทยานิพนธ์ให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร) ผลงานทางวิชาการ ผลงานวิจัยของคณาจารย์ สื่ออุปกรณ์การเรียนการสอน ห้องสมุดและแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ การดำเนินการตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติรวมทั้งคุณภาพบัณฑิต ซึ่งจะพิจารณาจากการมีงานทำหรือประกอบอาชีพอิสระ คุณภาพผลงานตีพิมพ์และเผยแพร่ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา โดยจุดมุ่งหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาภายในแต่ละระดับ เพื่อการควบคุมคุณภาพ การติดตามตรวจสอบคุณภาพและการพัฒนาคุณภาพ การจัดการศึกษาในระดับหลักสูตรระดับคณะและระดับสถาบันให้ได้ข้อมูลที่ชี้ผลการบริหารจัดการหลักสูตรที่ได้คุณภาพตามมาตรฐานการอุดมศึกษาของแต่ละคณะ และภาพรวมของสถาบันอันจะนำไปสู่การกำหนดการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน แนวทางและพัฒนาคุณภาพตามเกณฑ์และมาตรฐานที่ตั้งไว้อย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในในรอบใหม่นี้จะมุ่งเน้นที่การประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตรให้มีการดำเนินการตั้งแต่การวางระบบคุณภาพ การควบคุมคุณภาพ การติดตามตรวจสอบคุณภาพ การประเมินคุณภาพและการพัฒนาคุณภาพ เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้ใช้บัณฑิตและส่งเสริมสนับสนุน กำกับติดตามการดำเนินงาน ของคณะและสถาบันให้เป็นไปตามมาตรฐานและวิสัยทัศน์ที่สถาบันอุดมศึกษากำหนด โดยให้สะท้อนผลการจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ มีการควบคุมคุณภาพในทุกขั้นตอนของ การผลิตบัณฑิตในแต่ละปีการศึกษาโดยคณะกรรมการประจำหลักสูตร มีการตรวจสอบ ติดตามคุณภาพผลการผลิตบัณฑิตโดยคณะกรรมการประจำคณะและคณะกรรมการระดับสถาบันในทุกปีการศึกษา มีความเชื่อมโยงกับระบบการประเมินคุณภาพภายนอกที่จะมีการรับรองคุณภาพการศึกษาระดับชาติ รวมทั้งมีการประเมินคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพที่สะท้อนผลของการผลิตบัณฑิตในแต่ละปีการศึกษา เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในคุณภาพของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันอุดมศึกษา (สำนักงานประเมินและประกันคุณภาพ ฝ่ายวางแผนยุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2558)

คณะศึกษาศาสตร์ ได้ดำเนินการตามนโยบายของมหาวิทยาลัยขอนแก่น ในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา โดยมีการตรวจประเมินคุณภาพภายในระดับหลักสูตรเป็นประจำอย่างต่อเนื่องทุกปี และจัดทำรายงานการประเมินตนเองระดับหลักสูตร เพื่อรองรับการตรวจประเมินเป็นประจำทุกปี ซึ่งในการจัดทำรายงานฯ ต้องยึดหลักตามเกณฑ์การประเมินของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) รวมทั้งตัวชี้วัดของมหาวิทยาลัยขอนแก่น (IQA KKU) ตามองค์ประกอบ 6 องค์ประกอบ โดยมีการมอบหมายให้ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตรทุกหลักสูตร รับผิดชอบในการจัดทำรายงานการประเมินตนเอง โดยแต่ละหลักสูตรจะกำหนดผู้รับผิดชอบตามแต่ละตัวบ่งชี้ ซึ่งในการจัดทำรายงานฯ (SAR) ที่ผ่านมานั้น แม้จะมีการกำหนดแผนในการจัดทำรายงานฯ และประชุมติดตามผลการดำเนินงานบ่อยครั้ง แต่ก็เป็นไปด้วยความล่าช้าและที่สำคัญไม่เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ การส่งมอบข้อมูล/หลักฐานในหลายตัวบ่งชี้ก็ไม่ครบถ้วนไม่ถูกต้องและส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการจัดทำ SAR ของหลักสูตรในที่สุด จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความตั้งใจที่จะทำการศึกษารวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ถึงสาเหตุที่มาของปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญในการจัดทำรายงานการประเมินตนเองระดับหลักสูตร ของคณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น เพื่อจะได้นำผลการวิจัยที่ได้นี้ไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานจัดทำรายงานการประเมินตนเองของหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำรายงานการประเมินตนเองระดับหลักสูตร ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำรายงานการประเมินตนเองระดับหลักสูตร ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ของบุคลากรคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่มีชื่ออยู่ในระบบฐานข้อมูลมหาวิทยาลัยขอนแก่น (สถานะปกติ) ประจำปีการศึกษา 2559

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำรายงานการประเมินตนเองระดับหลักสูตร ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น คือ บุคลากรคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่มีรายชื่อในฐานข้อมูลมหาวิทยาลัยขอนแก่น ประจำปีการศึกษา 2559 ทั้งหมดที่มีสถานะปกติ **จำนวน 146 คน**

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

ในการเลือกกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบไม่ใช้ทฤษฎีความน่าจะเป็น (non probability sampling) กำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) ได้แก่

กลุ่มตัวอย่าง	จำนวนคน (%)
ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร	25 คน (33.33)
ผู้รับผิดชอบตัวชี้วัด/อาจารย์ประจำหลักสูตร	50 คน (66.66)
รวม	75 คน (100)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในงานวิจัยนี้ได้เลือกใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย โดยใช้สอบถามผู้รับผิดชอบตัวชี้วัดตามเกณฑ์การประกันคุณภาพการศึกษาระดับหลักสูตร และอาจารย์ประจำหลักสูตร จำนวน 50 คน ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบปลายปิดและปลายเปิด ประกอบด้วย เนื้อหา 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. สถานภาพ/บทบาทในการจัดทำรายงานการประเมินตนเอง SAR ระดับหลักสูตร

2. ประสบการณ์ทางด้านการประกันคุณภาพการศึกษา QA

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามในเรื่องของปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำรายงานการประเมินตนเอง ระดับหลักสูตร

ตอนที่ 3 อยากให้คณะจัดกิจกรรมอะไรเพื่อสนับสนุนการจัดทำรายงานการประเมินตนเองระดับหลักสูตร

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

แบบสอบถามชุดนี้ พัฒนามาจากการศึกษาตัวอย่างของแบบสอบถามในงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สอดคล้องกับการปฏิบัติงานของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นที่เป็นปัจจุบัน และเมื่อจัดทำแบบสอบถามเสร็จแล้วก็ได้นำไปเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ในการทำงานวิจัยเชิงสถิติช่วยพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ แล้วนำมาปรับปรุง จากนั้นก็ได้นำแบบสอบถามฉบับปรับปรุงไปทดลองให้บุคลากรบางท่านได้ลองตอบแบบสอบถามและให้ข้อเสนอแนะ/ความเห็นป้อนกลับ แล้วจึงนำข้อมูลทั้งหมดมาประกอบการปรับปรุงแบบสอบถามอีกครั้ง จนได้แบบสอบถามชุดที่พร้อมสำหรับใช้ในการวิจัยนี้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

แจกแบบสอบถามเพื่อการสำรวจและประเมินปัญหา/อุปสรรคในการจัดทำรายงานการประเมินตนเอง ระดับหลักสูตร คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ประจำปี 2560 ให้แก่กลุ่มตัวอย่างในเดือน พฤษภาคม-มิถุนายน พ.ศ. 2560 โดยแจกแบบสอบถามทั้งสิ้น จำนวน 75 ชุด ได้รับคืน 34 ชุด คิดเป็นร้อยละ 45.33 และจัดการสนทนากลุ่ม จำนวน 25 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ใช้การคำนวณหาความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.2 ใช้การพรรณนาข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับความคิดเห็นเกณฑ์ที่ใช้ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ของระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำรายงานการประเมินตนเองระดับหลักสูตร คณะศึกษาศาสตร์ มีดังนี้

- ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด
- ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก
- ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง
- ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย
- ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.3 ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อประมวลผลจากการสนทนากลุ่ม

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นอาจารย์ประจำหลักสูตร จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 64.7 ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 26.5 ตามลำดับ และมีประสบการณ์ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ระหว่าง 1- 5 ปี จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 41.2 และ 6-10 ปี จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 38.2 ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างในเรื่องของปัญหา/อุปสรรคในการจัดทำรายงานการประเมินตนเอง SAR โดยภาพรวม ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.52 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.93 โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าประเด็นที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำรายงานการประเมินตนเอง SAR ที่สำคัญที่สุด 5 อันดับแรก คือ

1. ไม่สามารถบริหารเวลาสำหรับการจัดทำ SAR โดยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.15 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.91
2. ความเหมาะสมของการปรับ/การเปลี่ยนแปลงตัวบ่งชี้ โดยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.29 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.92

3. บุคลากรสนับสนุนการจัดทำ SAR มีไม่เพียงพอ โดยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.32 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.14

4. ความเหมาะสมของระยะเวลาในการจัดทำ SAR โดยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.38 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.86

5. การได้รับความร่วมมือที่ดีจากผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย เท่ากัน 3.38 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.14

ข้อสรุปที่ได้จากการสนทนากลุ่ม จากประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร ที่มีปัญหาและอุปสรรค ในการจัดทำรายงานการประเมินตนเอง SAR เกิดจาก

1. การไม่มีส่วนร่วมของบุคลากรภายในหลักสูตร ขาดขวัญ/กำลังใจ ไม่มีความภาคภูมิใจในงานที่ทำ ไม่เข้าใจและไม่เต็มใจทำ

2. ขาดกระบวนการทำงานเป็นทีมที่มุ่งไปในทิศทางเดียวกัน

3. ขาดความรู้ความเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

4. ขาดความสอดคล้องสัมพันธ์กันของกระบวนการต่างๆ ที่เกี่ยวเนื่องไปสู่เป้าหมายเดียวกัน

5. ขาดกระบวนการทบทวนบทเรียนในอดีต ไม่มีการเรียนรู้ ปรับปรุง และพัฒนาอย่างต่อเนื่องทำให้เกิดความผิดพลาด/เกิดปัญหาซ้ำเดิม

6. การปรับเปลี่ยนเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินบ่อยครั้ง จนทำให้เป็นอุปสรรคต่อการเตรียมการและการปรับเปลี่ยนวิธีการจัดหาข้อมูลให้ทันตามกำหนด

7. ตัวชี้วัดที่มีผู้รับผิดชอบมากกว่า 1 คนส่วนใหญ่มีปัญหาด้านการประสานงานทำให้ได้ข้อมูลหรือหลักฐานไม่ครบถ้วน

8. ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศไม่สามารถรองรับการจัดทำ SAR ที่มีประสิทธิภาพ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม และข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม สามารถสรุปปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำรายงานการประเมินตนเอง SAR ระดับหลักสูตร โดยจำแนกออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการจัดสรรเวลา เช่น หลักสูตรไม่สามารถบริหารเวลาสำหรับการจัดทำ SAR

2. ด้านการมีส่วนร่วม เช่น การได้รับความร่วมมือที่ดีจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ขาดกระบวนการทำงาน เป็นทีมที่มุ่งไปในทิศทางเดียวกัน

3. ด้านความรู้ความเข้าใจ เช่น ขาดความรู้ความเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

4. ด้านข้อมูลสารสนเทศ เช่น การปรับเปลี่ยนเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินบ่อยครั้ง จนทำให้เป็นอุปสรรคต่อการเตรียมการและการปรับเปลี่ยนวิธีการจัดหาข้อมูลให้ทันตามกำหนด

5. ด้านทรัพยากรและเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น บุคลากรสนับสนุนการจัดทำ SAR มีไม่เพียงพอ ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศไม่สามารถรองรับการจัดทำ SAR ที่มีประสิทธิภาพ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำรายงานการประเมินตนเองระดับหลักสูตรของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จากวัตถุประสงค์การวิจัยที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามแล้วพบว่า โดยภาพรวมความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.52 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.93 สามารถทำการอภิปรายผลการวิจัยในประเด็นที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำรายงานการประเมินตนเอง SAR ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่สำคัญที่สุด 5 อันดับแรก ได้ดังนี้

1. ประเด็นปัญหาและอุปสรรคสำคัญอันดับแรก ในเรื่องของการไม่สามารถบริหารเวลาสำหรับการจัดทำ SAR โดยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.15 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.91 เนื่องจากคณาจารย์คณะศึกษาศาสตร์มีภารกิจที่ต้องรับผิดชอบหลากหลายด้าน ทั้งด้านการสอน ด้านวิจัย และด้านบริการวิชาการ ทำให้ไม่มีเวลาในการจัดเตรียมข้อมูลและจัดทำรายงานการประเมินตนเองระดับหลักสูตร สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ อุมารัณท์ พุทธปวน (2546) ที่พบว่าบุคลากรมีความรู้สึกว่าการประกันคุณภาพทำให้ต้องทำงานหนักขึ้น ใช้เวลามากขึ้น รู้สึกเหนื่อยและเครียด และนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ นันทกา ชัยบาล (2549) ที่พบว่า ผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติ มีภาระรับผิดชอบในพันธกิจหลักหลายด้าน ทำให้ไม่มีเวลาในการเตรียมข้อมูลและจัดทำรายงาน SAR ที่สำคัญยังตรงกันกับคำกล่าวของ จำรัส นองมาก (2545) ที่ได้กล่าวถึง “สภาพปัญหาเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในประเทศไทย” ในข้อหนึ่งที่ว่า ปัญหาความเข้าใจผิดในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาที่เข้าใจกันว่าการประกันคุณภาพการศึกษานั้น เป็นการเพิ่มภาระให้กับบุคลากร จึงไม่สามารถทำเรื่องการประกันคุณภาพได้อีก

2. ประเด็นปัญหาและอุปสรรคเรื่องต่อมา ก็คือ ความเหมาะสมของการปรับ/การเปลี่ยนแปลงตัวบ่งชี้ โดยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.29 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.92 สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สกอ. ควรศึกษาตัวชี้วัดให้ชัดเจนและตรงตามความต้องการก่อนที่จะประกาศใช้ตัวชี้วัด เพราะหากมีการปรับเปลี่ยนหรือเปลี่ยนแปลงตัวชี้วัดบ่อยครั้ง จะทำให้การดำเนินการด้านประกันคุณภาพเกิดความไม่น่าเชื่อถือ และมหาวิทยาลัยขอนแก่นควรกำหนดแบบฟอร์มการรายงานการประเมินตนเองให้ครอบคลุมทุกประเด็นคำถามและชัดเจน ไม่ควรปรับเปลี่ยนแบบฟอร์มทุกปี สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธวัชชัย ศุภดิษฐ์ (2557) ที่ทำการศึกษารื่อง การพัฒนาแนวปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการประกันคุณภาพการศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ พบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่พบมากในหน่วยงานต่างๆ ของสถาบัน ได้แก่ ตัวบ่งชี้ในการประกันคุณภาพการศึกษาภายในบางตัวไม่เหมาะสมกับการดำเนินงานของคณะ หรือการดำเนินงานของสถาบัน ผู้บริหารหน่วยงานเสนอว่า ควรกำหนดกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของแต่ละคณะเพื่อให้เกิดความเป็นไปได้ในการปฏิบัติตามตัวชี้วัด ส่วนผู้รับผิดชอบระดับสถาบันให้ความเห็นว่า กรณีที่เป็นตัวบ่งชี้ซึ่งกำหนดโดย สกอ./สมศ. ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ ทั้งนี้ หากไม่เหมาะสมควรเสนอเหตุผลให้ สกอ./สมศ. พิจารณา ส่วนกรณีเป็นตัวบ่งชี้อัตลักษณ์ คณะ/สำนักสามารถกำหนดขึ้นเองได้ ทั้งนี้ ควรให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของสถาบัน

3. ประเด็นปัญหาและอุปสรรคเรื่องบุคลากรสนับสนุนการจัดทำ SAR ไม่เพียงพอ โดยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.32 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.14 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าหลักสูตรขาดเจ้าหน้าที่ประจำหลักสูตรที่คอยช่วยเหลือและสนับสนุนการจัดทำ SAR ของคณาจารย์ประจำหลักสูตร โดยเจ้าหน้าที่จากส่วนกลางมีจำนวนไม่เพียงพอต่อความต้องการของหลักสูตร สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ นันทกา ชัยบาล (2549) ได้ทำการศึกษารื่อง การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และพบว่าในด้านการจัดรูปองค์กร มีปัญหาขาดแคลนกำลังคน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับวิภา บินสอาด (2556) ได้ศึกษาการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำรายงานการประเมินตนเองของคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งผลการวิจัย พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการ

จัดทำรายงานการประเมินตนเอง (SAR) ที่สำคัญที่สุดของกลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรสนับสนุนการจัดทำ SAR ไม่เพียงพอ

4. ประเด็นปัญหาและอุปสรรคเรื่องความเหมาะสมของระยะเวลาในการจัดทำ SAR โดยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.38 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.86 ทั้งนี้จากปฏิทินการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพพระดับหลักสูตร กำหนดให้แต่ละหลักสูตรดำเนินการเขียนรายงานการประเมินตนเอง และจัดทำบันทึกแจ้งตั้งแต่เดือนพฤษภาคม โดยมีกำหนดส่งรูปเล่มรายงานภายในวันที่ 1 สิงหาคม นั้น หลักสูตรมองว่าการกำกับติดตามและแจ้งเตือนล่วงหน้าเข้าไป ทำให้เตรียมข้อมูลและดำเนินการไม่ทันตามระยะเวลาที่กำหนด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธวัชชัย ศุภดิษฐ์ (2557) ที่ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาแนวปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการประกันคุณภาพการศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ พบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่พบมากในหน่วยงานต่างๆ ของสถาบัน ได้แก่ การเชื่อมโยงระหว่างระบบงานกับระยะเวลาอย่างไม่ชัดเจน ผู้บริหารระดับหน่วยงานได้ให้ความเห็นว่า ควรมีความเชื่อมโยงระหว่างระบบงานกับระยะเวลาอย่างชัดเจน ส่วนผู้รับผิดชอบระดับสถาบันเสนอว่า สถาบันควรชี้แจงให้บุคลากรเข้าใจถึงรายละเอียด หรือปฏิทินการดำเนินงานที่ชัดเจน พร้อมอธิบายให้ทราบว่าช่วงเวลาใดควรจะทำอะไร เพื่อให้หน่วยงานได้เตรียมพร้อมในการเก็บรวบรวมข้อมูล

5. ประเด็นปัญหาและอุปสรรคเรื่องการไม่ได้รับความร่วมมือที่ดีจากผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากัน 3.38 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.14 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมมีส่วนสำคัญเป็นอย่างมากในการจัดทำรายงานการประเมินตนเองของหลักสูตร สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ นันทกา ชัยบาล (2549) ที่พบว่า ปัญหาของการประกันคุณภาพการศึกษา คือ การกำหนดขอบเขตของงาน การเชื่อมโยง ตลอดจนการสื่อสารและประสานงานไม่ชัดเจน ไม่ทั่วถึง หน่วยงานที่ต้องรายงานข้อมูลให้ความสนใจและให้ความร่วมมือน้อย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ถิรนนท์ ปาลี (2553) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประเมินคุณภาพระบบการประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อระบบประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้แก่ การมีส่วนร่วมของอาจารย์และบุคลากร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารในระดับคณะได้ทราบปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำรายงานการประเมินตนเองระดับหลักสูตร ซึ่งสามารถนำไปต่อยอดเพื่อปรับปรุงการดำเนินงานดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ในบางหลักสูตรอาจพบปัญหาและอุปสรรคในหลายๆ ด้าน เช่น ด้านการมีส่วนร่วม ผู้บริหารอาจดำเนินการร่วมกับคณะทำงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของหลักสูตรเพื่อทำการจัดลำดับปัญหาที่จำเป็นต้องได้รับการแก้ไข ซึ่งอาจทำได้โดยการพิจารณาถึงต้นทุนการดำเนินงาน เวลาที่ใช้ในการแก้ไข ผลกระทบที่จะเกิดขึ้น และความยากง่ายในการแก้ไขปัญหา และการแก้ไขปัญหาดังกล่าวอาจทำได้โดยการหารือร่วมกับหลักสูตรเพื่อหาแนวทางการดำเนินงานให้ทุกหลักสูตรเป็นไปในทางเดียวกัน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นเพียงการสำรวจปัญหาและอุปสรรค ในการจัดทำรายงานการประเมินตนเองระดับหลักสูตร คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ในเบื้องต้นเท่านั้น การต่อยอดการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาถึงรากของเหตุ (Root Cause) ในการเกิดปัญหาทุกๆ ปัญหา รวมทั้งแนวทางในการแก้ไข ปัญหาควรดำเนินการเป็นรูปธรรม โดยอาจกำหนดวิธีการเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างชัดเจน

เอกสารอ้างอิง

- จำรัส นองมาก. (2545). สภาพปัญหาเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา. ค้นเมื่อ 10 พฤษภาคม 2560, จาก <http://www.gotoknow.org/posts/43715>
- ถิรนนท์ ปาลี. (2553). การประเมินคุณภาพระบบการประกันคุณภาพการศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ธวัชชัย ศุภดิษฐ์. (2557). การพัฒนาแนวปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการประกันคุณภาพการศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. รายงานการวิจัยสถาบัน สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- นงนุช ไชยยศ. (2544). การรับรู้ประโยชน์และอุปสรรคในการประกันคุณภาพการศึกษาของข้าราชการ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- นันทกา ชัยบาล. (2549). การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ปวีณา บินสอาด. (2556). การวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำรายงานการประเมินตนเอง ของ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ: คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พัชรนันท์ วงศ์สิงห์. (2556). การศึกษาความรู้และทัศนคติของบุคลากรที่มีต่อการประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ.
- เยาวลักษณ์ แรกขาว. (2549). การประเมินผลโครงการประกันคุณภาพการศึกษาของ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอก ระบบ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา. (2558). คู่มือการประกันคุณภาพภายใน ระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2557. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- สำนักงานประเมินและประกันคุณภาพ ฝ่ายวางแผนยุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. (2558). คู่มือ รายละเอียดตัวบ่งชี้การประเมินคุณภาพภายใน ระดับหลักสูตรและระดับคณะวิชา ปีการศึกษา 2557. ขอนแก่น: สำนักงานประเมินและประกันคุณภาพ ฝ่ายวางแผนยุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2560). กรอบแนวทางการ ประเมินคุณภาพภายนอก รอบสี่ (พ.ศ. 2559 - 2563). ค้นเมื่อ 10 เมษายน 2561, จาก https://webs.rmutl.ac.th/assets/upload/files/2017/11/20171101141827_70942.pdf
- อุมาภรณ์ พุทธิพร. (2546). การปรับตัวของบุคลากรในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ต่อการประกันคุณภาพ. การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.